

Nr 164.

Godkänd av första kammaren den 24 maj 1922.
Godkänd av andra kammaren den 24 maj 1922.

*Riksdagens skrivelse till Konungen angående regleringen för tiden
1 januari—30 juni 1923 av utgifterna för kapitalökning
i avseende å post- och telegrafverken samt statens järn-
vägar och vattenfallsverk.*

(Statsutskottets utlåtanden nr 16 och 17 A.)

Till Konungen.

I avseende å regleringen av utgifterna för kapitalökning för tiden 1 januari—30 juni 1923, i vad angår post- och telegrafverken samt statens järnvägar och vattenfallsverk, får riksdagen för Eders Kungl. Maj:t anmäla följande beslut.

Postverket.

1:o) Uti den till riksdagen den 7 januari 1922 avlätna propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov under tiden 1 januari—30 juni 1923, har Eders Kungl. Maj:t i avseende å postverket, under åberopande av det vid propositionen under rubrik »utgifter för kapitalökning, Bil. 1» fogade statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för nämnda dag, föreslagit riksdagen (punkt 1) att för inköp av inven-

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 14 saml. Nr 164.

1

tarier för postverkets behov för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett reservationsanslag av 400,000 kronor.

Med hänsyn till vikten av att inventarier och övriga tekniska hjälpmedel i erforderlig utsträckning stå till postverkets förfogande, har riksdagen funnit sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förevarande förslag, vilket innebär en nedsättning i av generalpoststyrelsen för ifrågasvarande ändamål begärt belopp med 100,000 kronor.

I avseende å sättet för täckande av ifrågasvarande anslag har riksdagen ansett, att detsamma på sätt Eders Kungl. Maj:t föreslagit bör utgå av lånemedel.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen för *inköp av inventarier för postverkets behov* för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisat ett reservationsanslag av 400,000 kronor, att utgå av lånemedel.

2:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 2) föreslagit riksdagen att för fortsättande av uppförandet av centralposthus i Göteborg må användas odisponerade delar eller omkring 280,000 kronor av de utav riksdagen för uppförande av två byggnader för post- och telegrafverkens behov i Gällivare tidigare anvisade medel om sammanlagt 443,000 kronor.

Riksdagen har ansett sig böra medgiva, att medel i av Eders Kungl. Maj:t föreslagen utsträckning ställas till förfogande för fortsättande av ifrågasvarande posthusbyggnad. I likhet med departementschefen förutsätter dock riksdagen, att i sammanhang med frågan om beviljande av ytterligare anslag för ändamålet fullständiga förnyade kostnadsberäkningar rörande företaget framläggas för riksdagen.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen medgivit, att för fortsättande av uppförandet av *centralposthus i Göteborg* må användas odisponerade delar eller omkring 280,000 kronor av de utav riksdagen för uppförande av två byggnader för post- och telegrafverkens behov i Gällivare tidigare anvisade medel om sammanlagt 443,000 kronor.

3:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 3) *dels* besluta, att den posthusbyggnad i Krylbo, vartill anslag om sammanlagt 350,000 kronor av 1920 års riksdag anvisats, icke skall komma till utförande; *dels ock* medgiva, att för postverkets räkning måtte få inköpas fastigheten Älvhem å tomterna nr 5 och 6 inom kvarteret Posten samt nr 3 och 4 inom kvarteret Älvhem i Krylbo för en köpeskilling av 70,000 kronor samt att sagda köpeskilling måtte få utgå av förenämnda för uppförande av en posthusbyggnad i Krylbo tidigare anvisade anslag om sammanlagt 350,000 kronor.

Riksdagen har funnit sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förevarande förslag om att postverkets lokalbehov i Krylbo tillgodoses genom

inköp av ifrågavarande bebyggda fastighet i stället för, såsom tidigare varit avsett, genom uppförande av en nybyggnad. Beträffande den begärda köpeskillingen vill riksdagen erinra, att denna år 1919 utgjorde 100,000 kronor men att densamma nu nedbringats till 70,000 kronor.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen

dels beslutat, att den posthusbyggnad i *Krylbo*, vartill anslag om sammanlagt 350,000 kronor av 1920 års riksdag anvisats, icke skall komma till utförande;

dels ock medgivit, att för postverkets räkning måtte få inköpas fastigheten Älvhem å tomterna nr 5 och 6 inom kvarteret Posten samt nr 3 och 4 inom kvarteret Älvhem i *Krylbo* för en köpeskillning av 70,000 kronor samt att sagda köpeskillning måtte få utgå av förenämnda för uppförande av en posthusbyggnad i *Krylbo* tidigare anvisade anslag om sammanlagt 350,000 kronor.

4:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 4) att för anordnande av ytterligare en bostadslägenhet inom postverkets fastighet i *Uddevalla* måtte av odisponerad del av de utav riksdagen för uppförande av posthus i *Krylbo* tidigare anvisade anslag om sammanlagt 350,000 kronor få användas ett belopp av 32,000 kronor.

På grund av den i ärendet lämnade utredningen har riksdagen ansett, att ifrågavarande påbyggnad bör komma till utförande. Enligt vad av riksdagens vederbörande utskott införskaffade förnyade kostnadsberäkningar giva vid handen, synes emellertid densamma kunna utföras för 26,000 kronor, vilket belopp torde böra ställas till Eders Kungl. Maj:ts förfogande på av departementschefen föreslaget sätt. Då beloppet det oaktat synes högt i förhållande till arbetenas omfattning förutsätter emellertid riksdagen, att det tages under förnyat övervägande, huruvida icke byggnadskostnaderna kunna ytterligare nedbringas.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen medgivit, att för anordnande av ytterligare en bostadslägenhet inom postverkets fastighet i *Uddevalla* måtte av odisponerad del av de utav riksdagen för uppförande av posthus i *Krylbo* tidigare anvisade anslag om sammanlagt 350,000 kronor få användas ett belopp av 26,000 kronor.

5:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 5) att för anordnande av ytterligare bostadslägenheter inom postverkets fastighet i *Kristianstad* må av ej ännu disponerad del av de utav riksdagen för uppförande av posthus i *Krylbo* tidigare anvisade anslagen om sammanlagt 350,000 kronor få användas ett belopp av 40,000 kronor.

Riksdagen har ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förevarande förslag. Även om riksdagen uppmärksammat, att senaste i

september 1921 uppgjorda kostnadsberäkningar, vilka sluta på ett belopp av 40,000 kronor, innebära en nedgång av 9,000 kronor under tidigare i augusti 1920 antagna totalkostnad av 49,000 kronor, anser riksdagen dock, att det jämväl i detta fall bör tagas under förnyat övervägande, huruvida icke byggnadskostnaderna kunna ytterligare nedbringas, och får riksdagen alltså anmäla, att riksdagen medgivit, att för anordnande av ytterligare bostadslägenheter inom postverkets fastighet i *Kristianstad* må av ej ännu disponerad del av de utav riksdagen för uppförande av posthus i *Krylbo* tidigare anvisade anslagen om sammanlagt 350,000 kronor få användas ett belopp av 40,000 kronor.

Telegrafverket.

6:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 6) att för fullbordande av arbetena med uppförande av arbetarbostäder i *Östersund*, *Malmö* och *Sundsvall* må användas ett belopp av 105,041 kronor 30 öre av de besparingar, som uppkommit å tidigare beviljade anslag till uppförande av vissa byggnader vid telegrafverket.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förevarande förslag får riksdagen anmäla, att riksdagen medgivit, att för fullbordande av arbetena med uppförande av *arbetarbostäder i Östersund, Malmö och Sundsvall* må användas ett belopp av 105,041 kronor 30 öre av de besparingar, som uppkommit å tidigare beviljade anslag till uppförande av vissa byggnader vid telegrafverket.

7:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 7) föreslagit riksdagen att för inköp för telegrafverkets räkning av fastigheten *Nynäs villastadstomt nr 59 i Nynäshamn* må användas ett belopp av 22,000 kronor av de besparingar, som uppkommit å tidigare beviljade anslag till uppförande av vissa byggnader vid telegrafverket.

Riksdagen har ansett, att, på av Kungl. Maj:t föreslaget sätt, medel böra ställas till förfogande för inköp av ifrågakvarande fastighet.

Riksdagen anmäler alltså, att riksdagen medgivit, att för inköp för telegrafverkets räkning av fastigheten *Nynäs villastadstomt nr 59 i Nynäshamn* må användas ett belopp av 22,000 kronor av de besparingar, som uppkommit å tidigare beviljade anslag till uppförande av vissa byggnader vid telegrafverket.

8:o) Såsom riksdagen i särskild skrivelse (nr 74) anmält, har riksdagen medgivit, att för inköp för telegrafverkets räkning av tomten nr 83 i hörnet av *Storgatan* och *Lasarettsgatan* i *Skellefteå* med därå befintlig, under uppförande varande byggnad ävensom för fullbordande

av nämnda byggnad må användas ett belopp av högst 90,000 kronor av de besparingar, som uppkommit å tidigare beviljade anslag till uppförande av vissa byggnader vid telegrafverket.

9:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts i ämnet framställda förslag (punkt 8) har riksdagen, som förutsätter att redogörelse rörande användningen av anslaget lämnas till nästkommande lagtima riksdag, medgivit, att för *inköp och bebyggande av fastigheter för telegrafverkets räkning*, vilkas förvärvande eller färdigställande icke utan synnerlig olägenhet kan uppskjutas i avbidan på särskilt riksdagsbeslut, må av de besparingar, som uppkommit å tidigare beviljade anslag till uppförande av vissa byggnader vid telegrafverket, användas ett belopp av 150,000 kronor, att disponeras efter Eders Kungl. Maj:ts prövning och avgörande.

10:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 9) föreslagit riksdagen att till förstärkning av telegrafverkets rörelsekapital för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag, högst, 15,000,000 kronor.

Jämlikt beslut av 1903 och 1911 års riksdagar har telegrafstyrelsen såsom rörelsekapital ägt att disponera sammanlagt 3,237,833 kronor 87 öre. Då detta belopp med den hastiga utvecklingen av telegrafverkets rörelse visade sig otillräckligt, förför styrelsen på det sätt, att styrelsen successivt under det löpande året till statsverket inlevererade de belopp, vilka icke ansågos behövlige för löpande utgifter, varefter och sedan bokslutet omkring den 1 maj påföljande år blivit verkställt, återstående del av det enligt bokslutet uppkomna överskottet för det föregående året inlevererades från de under det nya året influtna inkomsterna. Då emellertid telegrafverkets inkomster icke ökades i samma lyckliga förhållande till utgifterna såsom förut, kunde telegrafstyrelsen med detta förfaringssätt icke längre inleverera det för nästföregående år bokförda överskottet. Styrelsen nödgades därför år 1919 anmäla, att det icke bleve möjligt för styrelsen att under nämnda år till statsverket inleverera någon del av de för åren 1916—1918 belöpande vinstmedel å tillhoppa 26,573,424 kronor 49 öre, vilka av styrelsen dittills innehållits, samt anhöll att få för förstärkning av telegrafverkets rörelsekapital behålla vad av nämnda överskottsmedel icke kunde med användande av tillgängliga medel inlevereras till statsverket.

Under år 1920 inbetalade styrelsen sedermera av ovanberörda olevererade vinstmedel det på år 1916 belöpande överskottet, 4,000,000 kronor.

I 1921 års statsverksproposition föreslog Eders Kungl. Maj:t riksdagen att till förstärkning av telegrafverkets rörelsekapital på tilläggsstat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag, högst, 22,573,500 kronor.

Riksdagen anförde, att Eders Kungl. Maj:ts framställning i realiteten endast avsåge att bokföringsmässigt ordna den situation, som uppkommit genom telegrafstyrelsens underlåtenhet att inleverera visst driftöverskott. Även om riksdagen funnit åtgärd i sådan riktning ofrånkomlig, hade riksdagen ansett, att, innan saken definitivt ordnades på sätt verket föreslagit, en närmare undersökning borde verkställas i fråga om telegrafverkets dåvarande verkliga behov av rörelsekapital. I avbidan på resultatet av en sådan utredning, vilket syntes kunna framläggas vid nästkommande riksdag, hade riksdagen ansett annan åtgärd från riksdagens sida ej böra vidtagas än att riksdagen förklarade hinder från dess sida ej möta för att telegrafstyrelsen tills vidare icke till statsverket inlevererade ifrågavarande överskott.

Riksdagen anmälde alltså, att riksdagen, med avslag å Eders Kungl. Maj:ts ovanberörda framställning, förklarar hinder från dess sida ej möta för att telegrafstyrelsen tills vidare och intill dess resultatet av en utredning angående telegrafverkets behov av rörelsekapital, som riksdagen förväntade bliva genom verkets försorg verkställd, kunde bliva riksdagen förelagt, icke till statsverket inlevererade det driftöverskott, varom fråga vore.

En sålunda i enlighet med riksdagens beslut företagen utredning har ansetts giva vid handen, att telegrafverkets behov av rörelsekapital vid ingången av år 1922 kunde beräknas till omkring 20,000,000 kronor, varav, på sätt av den ovan lämnade redogörelsen framgår, endast ett belopp av i runt tal 3,200,000 kronor stod till verkets förfogande, medan återstoden utgjordes av ännu innehållen del av vinstmedlen. Enligt telegrafstyrelsens beräkningar uppginge alltså det nu föreliggande anslagsbehovet till omkring 16,800,000 kronor.

Departementschefen har ansett, att det för ändamålet erforderliga anslaget icke behövde uppföras förrän å riksstaten för tiden 1 januari —30 juni 1923, under vilken tid telegrafstyrelsen alltså skulle hava att senast inleverera de vinstmedel, varom här vore fråga. Själva anslagsbeloppet har syntes departementschefen kunna begränsas till i runt tal 15,000,000 kronor, varvid han bland annat utgått ifrån att den inneiggande förrådsbehållningen, av vars värde rörelsekapitalets storlek i väsentlig grad vore beroende, vid nämnda tid skulle komma att vara ytterligare nedbringad. Sammanlagt skulle alltså på detta sätt i runt tal 18,200,000 kronor komma att stå till telegrafverkets förfogande såsom särskilt rörelsekapital.

Vad först angår frågan om telegrafverkets underlåtenhet att i vederbörlig ordning till statskontoret inleverera uppkomna vinstmedel, vill riksdagen endast erinra, att denna fråga redan varit föremål för riksdagens

bedömande i sammanhang med 1921 års riksdags behandling av en av de år 1920 församlade statsrevisorerna lämnad redogörelse för densamma.

I avseende därefter å det föreliggande förslaget om anvisande av medel till förstärkande av telegrafverkets rörelsekapital bör uppmärksammas, att även om det nu begärda beloppet, 15,000,000 kronor, i och för sig synes högst betydande, detsamma dock väsentligt understiger vad som vid sistlidne riksdag ansågs för ändamålet erforderligt eller i runt tal 22,500,000 kronor. Huvudanledningen till denna avsevärda minskning är, såsom av statsrådsprotokollet framgår, beslutade nedskrivningar av telegrafverkets förråd, vilkas företagande emellertid medfört en motsvarande nedgång i telegrafverkets disponibla vinstmedel för år 1921. Vad som ytterligare möjliggjort ett nedbringande av anslagsbeloppet, är också den omständigheten, att telegrafverkets pensionsfonders medel i allttjämt ökad utsträckning lämna tillgång till rörelsekapital.

Med hänsyn till den i ärendet lämnade utredningen har riksdagen funnit sig kunna bifalla Eders Kungl. Maj:ts förevarande förslag, vilket innebär en betydande nedsättning icke blott, såsom ovan nämnts, under vad som vid sistlidna riksdag äskades utan också under det belopp, som nu begärts av telegrafstyrelsen. Då emellertid möjlighet föreligger, att vid den tidpunkt, då ifrågavarande anslag skall utbetalas till telegrafstyrelsen, behovet av förlagskapital kan vara ännu mindre än som nu beräknas, förutsätter riksdagen att före anslagets utbetalande förnyad prövning verkställas rörande det erforderliga rörelsekapitalets storlek.

Eders Kungl. Maj:t har föreslagit, att täckning för ifrågavarande anslag skulle beredas genom upplåning. Då ett sådant förfarande synes stå i överensstämmelse med vad som tidigare i andra liknande fall ägt rum, har riksdagen intet att invända mot att så sker.

För den händelse behovet av rörelsekapital framdeles skulle komma att nedgå under vad som, i enlighet med vad ovan anförts, kan komma att för förra halvåret 1923 stå till disposition, bör, såsom av departementschefen förutsatts, rörelsekapitalet efter förnyad omprövning fastställas till visst lägre belopp och bör överskott, som för sådant fall skulle uppkomma å nu ifrågavarande anslag, till riksgäldskontoret återbetalas.

Under åberopande av vad sålunda anförts, får riksdagen anmäla, att riksdagen till *förstärkning av telegrafverkets rörelsekapital* för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisat ett förslagsanslag, högst, 15,000,000 kronor, att utgå av lånemedel.

Statens järnvägar.

11:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 10) medgiva, att, därest överskott uppkommit eller framdeles skulle uppstå å ett under huvudgruppen »Nya byggnader och anläggningar vid statens trafikerade järnvägar» upptaget anslag, järnvägsstyrelsen må använda dylikt överskott till täckande av sådan brist å annat anslag inom samma huvudgrupp, som icke kunnat undvikas, därvid skall iakttagas, att överskottet i första hand bör användas till täckande av brist å anslag för närmast jämförliga ändamål.

Departementschefen erinrar, hurusom före år 1918 riksdagen plägade anvisa ett enda stort belopp till utförande av nya byggnader och anläggningar vid statens trafikerade järnvägar, och att under detta anslag inbegreps samtliga medel för dylika byggnader och anläggningar vid de förefintliga statsbanorna — under senare tid dock med undantag av mera omfattande arbeten, avseende samma huvudkategori, såsom dubbel-spårsanläggningar, större bangårdsombyggnader m. m. Vid expedierandet av riksdagens beslut rörande nämnda anslag plägade Eders Kungl. Maj:t förklara, att järnvägsstyrelsen ägde att, om överskott å anslag skulle uppstå vid utförandet av något av de arbeten, som inbegreps under det gemensamma stora anslaget till nya byggnader och anläggningar, använda därigenom uppkommande tillgångar till täckande av sådana brister å andra av ifrågavarande arbeten, som icke kunnat undvikas. Efter införandet år 1918 av den nuvarande uppställningen i riksstaten av anslagen till statens järnvägar, varigenom av 1917 års riksdag uttalade önskemål i ämnet blivit beaktade, hade något dylikt bemyndigande icke lämnats järnvägsstyrelsen, emedan under överrubriken »Nya byggnader och anläggningar vid statens trafikerade järnvägar» icke längre anvisades ett enda stort anslag, utan under åtskilliga underrubriker eller punkter en mängd särskilda anslag, och i följd härav ett bemyndigande att använda överskott å ett anslag för täckande av brist å annat anslag förutsatte medgivande från riksdagen. Då emellertid ett bemyndigande av angiven art syntes ändamålsenligt och ägnat att undvika omgången med särskild framställning till riksdagen för varje fall, har departementschefen ansett sig böra tillstyrka av järnvägsstyrelsen gjord framställning om att erhålla ett sådant bemyndigande, under villkor likväl att överskott å ett anslag i första hand komme att användas till täckande av brist å anslag för närmast jämförliga ändamål.

Innan riksdagen nu går att anmäla sina beslut i avseende å föreliggande ärenden angående beredande av medel för olika kapitalöknings-

ändamål vid statens järnvägar, vill riksdagen framhålla, hurusom riksdagen beaktat den strävan att begränsa kraven på nya anslag för nämnda ändamål, som gjort sig gällande i de från järnvägsstyrelsen i ämnet framkomna förslagen och som sedermera kommit till ytterligare uttryck i statsverkspropositionen. Sammanlagda beloppet av de medel, järnvägsstyrelsen äskat av innevarande års riksdag, uppgår till 11,800,000 kronor, varav 1,400,000 kronor för vissa omändringsarbeten vid Stockholms centralstation.

Under förutsättning att, såsom i statsverkspropositionen antytts, förslag rörande sistnämnda ombyggnad av Stockholms centralstation icke kommer att föreläggas årets riksdag, skulle, enligt departementschefens nu i olika hänseenden framlagda förslag, ovannämnda totalbelopp, 11,800,000 kronor, ytterligare reduceras till i runt tal 8 miljoner kronor, vilket belopp innefattar det beräknade sammanlagda nya medelsbehovet för tiden till den 1 juli 1923. Några nya anslag å tilläggsstat för år 1922 hava nämligen icke begärts. Av sistnämnda summa skulle endast ett belopp av i runt tal 5,600,000 kronor behöva nyanvisas; för täckandet av återstående beloppet, i runt tal 2,400,000 kronor, äro nämligen vissa uppkomna besparingar å tidigare beviljade anslag avsedda att tagas i anspråk. Till jämförelse må nämnas, hurusom de vid 1921 års riksdag för motsvarande ändamål beviljade anslagen, trots de betydande nedsättningar, som vidtogos av riksdagen, belöpte sig till sammanlagt omkring 37,000,000 kronor.

Beträffande den starka tendens till sparsamhet, som sålunda kommit till uttryck i järnvägsstyrelsens förevarande anslagskrav, har av styrelsens framhållits, att densamma berott dels på den utomordentliga försiktighet beträffande nya kapitalinvesteringar i statsbaneaffären, som måste iakttagas, till dess att någon bättre stadga, särskilt i de inkomstekonomiska förhållandena — d. v. s. mera fasta riktlinjer för taxepolitiken — kunnat skapas, dels på det för tiden rådande synnerligen brydsamma både statsfinansiella och allmänna ekonomiska läget i landet. Riksdagen vill tillägga, att även ur rent järnvägsekonomisk synpunkt en viss dylik försiktighet synes motiverad, åtminstone i avvaktan på att den även på järnvägsväsendets område inträffade, oanat starka depressionen kan hinna efterträdas av mera normala förhållanden med trafiksiffror, tillnärmelsevis motsvarande dem, med vilka tidigare räknats, då det gällt uppgörandet av det program, som intill allra senaste tiden legat till grund för de från järnvägsstyrelsen framkomna förslagen till utvidgningar och nyanläggningar av olika slag.

Med hänsyn emellertid till de sålunda vidtagna, högst avsevärda inskränkningarna i avseende å anslagen för kapitalökning för statens järnvägar har riksdagen icke ansett sig kunna vidtaga några nedsättningar utöver vad av departementschefen förutsatts. Å andra sidan har riksdagen icke funnit sig kunna bifalla vissa motionsvis framkomna yrkanden om anvisande av ytterligare medel för särskilda ändamål. Beträffande dessa yrkanden, vilka i huvudsak avsett det norrländska järnvägsnätets utveckling, vill riksdagen erinra, att redan ett bifall till de av Eders Kungl. Maj:t i sistnämnda hänseende framlagda förslagen i viss mån innebär ett frångående av den princip i avseende å begränsandet av anslagskraven till det oundvikligaste, som i övrigt varit utmärkande för behandlingen av hithörande ärenden. Av det äskade totalbeloppet 8,000,000 kronor belöper sig icke mindre än 4,300,000 kronor å Inlandsbanan och andra statsbanebyggnader i Norrland. Även om sistnämnda belopp i betraktande av de omfattande anläggningar, varom här är fråga, icke synes alltför stort, har riksdagen särskilt på grund av de ovissa förräntningsutsikter, som nämnda anläggningar synas erbjuda, icke ansett det möjligt att under nuvarande tidsförhållanden medgiva en förhöjning av anslagen. Riksdagen vill framhålla, hurusom vid bedömandet av storleken av dessa anslag icke bör förbises, att de icke utgöra de enda medel, som under närmaste tiden stå till förfogande för norrländska järnvägsnätets utveckling. För närvarande utföras nämligen å dessa järnbanebyggnader betydande arbeten med anslag från arbetslöshetsmedel. Av dylika medel har redan nu ställts till järnvägsstyrelsens förfogande 1,000,000 kronor för ytterligare arbeten å tvärbanan Forsmo—Hoting, 1,000,000 kronor för tvärbanan Hällnäs—Stensele samt 500,000 kronor för Inlandsbanan. Även hädanefter torde det komma att visa sig av förhållandena motiverat att i sådan ordning anvisa ytterligare anslag för ifrågavarande ändamål. Uppmärksammas må ock, att ifrågavarande anslag avse en budgettermin av blott ett halvår och årets första hälft, då medelsbehovet med hänsyn till rådande arbetsförhållanden i dessa trakter i regel är mindre än under det senare halvåret.

Till belysande i övrigt av i vilken omfattning arbetena för närvarande bedrivs vid statsbanebyggnaderna i Norrland får riksdagen hänvisa till följande från järnvägsstyrelsen införskaffade sammanställning, vilken avser icke blott nämnda banor i Norrland utan samtliga större arbeten, som nu pågå eller under den närmaste tiden skulle bedrivs vid olika statsbanebyggnader över hela landet. Såsom av denna sammanställning framgår, är statens järnvägars banbyggnadsverksamhet för när-

varande i huvudsak inskränkt till dessa norrländska järnvägsbyggnader. Övriga arbeten bestå så gott som uteslutande av avslutningsarbeten å vissa tidigare igångsatta företag.

Med bortseende från nämnda norrländska järnvägsbyggnader utgöres det enda anslagskrav, som avser medels anvisande i större omfattning, den föreliggande framställningen om beredande av medel för fortsatt införande av genomgående tryckluftsbroms vid statens järnvägar. Jämväl nämnda framställning har riksdagen funnit sig böra bifalla.

Uppgift å antalet arbetare vid statens järnvägsbyggnader.

Byggnadsföretag	A n t a l a r b e t a r e				
	September 1921	Februari 1922		Sommaren 1922	
		totalt	därav vid nödhjälps- arbeten	totalt	därav vid nödhjälps- arbeten
Inlandsbanan norra distriktet	295	133	—	250	50
» » södra » 	494	304	163	500	50
Hällnäs—Stensele	306	273	98	500	300
Umeå—Holmsund	195	12	—	150	—
Forsmo—Hoting	408	370	177	500	200
Sveg—Brunflo	529	139	—	250	—
Sveg—Hede	140	102	—	150	—
Örebro—Hallsberg—Laxå	201	148	83	120	—
Källered—Anneberg	117	51	—	85	25
Tranås—Sävsjö	221	180	—	180	—
Summa	2,906	1,712	521	2,685	625

Beträffande till sist det under nu förevarande punkt gjorda förslaget om medgivande för statens järnvägar att i viss ordning förfoga över uppkomna överskott å tidigare anvisade anslag, har riksdagen ansett, att ifrågakvarande medgivande bör lämnas järnvägsstyrelsen. Riksdagen förutsätter emellertid, att i den mån, på sätt sålunda medgivits, överskott kommer till användning* för täckande av uppkommen brist, redogörelse härför lämnas riksdagen.

Riksdagen anmäler alltså, att riksdagen medgivit, att, därest överskott uppkommit eller framdeles skulle uppstå å ett under huvudgruppen »Nya byggnader och anläggningar vid statens trafikerade järnvägar» upp-

taget anslag, järnvägsstyrelsen må använda dylikt överskott till täckande av sådan brist å annat anslag inom samma huvudgrupp, som icke kunnat undvikas, därvid skall iakttagas, att överskottet i första hand bör användas till täckande av brist å anslag för närmast jämförliga ändamål.

12:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 11) medgiva, att av de i statsrådsprotokollet omförmälda anslagsmedel för arbeten, med vilkas utförande anses böra tills vidare anstå, må för anordnande av avloppsledningar för Järva lokomotivstation användas ett belopp av 134,800 kronor.

Arméförvaltningens fortifikationsdepartement, som deltagit i ifrågasvarande anläggningskostnader, samt järnvägsstyrelsen hava i gemensam skrivelse den 12 november 1921 på anförda skäl hemställt, att för fullbordande av den gemensamma avloppsledningen från de militära anläggningarna å Järva fältet och statens järnvägars anläggning vid Järva lokomotivstation till Lilla Värtan måtte dels på tillägsstat för år 1922 för lantförsvarets del anvisas ett belopp av 259,000 kronor, dels ock för statens järnvägars del avses ett belopp av 134,800 kronor, att utgå av tillgängliga överskottsmedel å tidigare beviljade kapitalökningsanslag.

Riksdagen, som i annat sammanhang anmäler sitt beslut i anledning av en av Eders Kungl. Maj:t gjord framställning om anslag för bestridande av merkostnader för anordnande av avloppsledningar från militäretablissemangen å Järva fältet, har beträffande den nu gjorda framställningen icke funnit anledning till erinran.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen medgivit, att av de i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden den 7 Januari 1922 omförmälda anslagsmedel för arbeten, med vilkas utförande anses böra tills vidare anstå, må för *anordnande av avloppsledningar för Järva lokomotivstation* användas ett belopp av 134,800 kronor.

13:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 12) föreslagit riksdagen medgiva, att av de i statsrådsprotokollet omförmälda anslagsmedel för arbeten, med vilkas utförande anses böra tills vidare anstå, må för utförande av speciella anläggningar å bangårdar användas ett belopp av 29,000 kronor.

Ifrågasvarande belopp är avsett för uppförande av skjul för bilastning vid Nässjö. Med bilastningsarbete förstås ihopsamlande vid vissa trafikknutpunkter till fulla vagnslaster av sådant från olika håll och i otillräckligt lastade vagnar ankommet gods, som skall vidareändas en och samma väg å längre sträcka.

Med hänsyn till den driftkostnadsbesparing, som på detta sätt synes kunna vinnas, har riksdagen ansett sig böra bifalla det nu framlagda förslaget.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen medgivit, att av de i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden den 7 januari 1922 omförmälda anslagsmedel för arbeten, med vilkas utförande anses böra tills vidare anstå, må för utförande av *speciella anläggningar å bangårdar* användas ett belopp av 29,000 kronor.

14:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 13) föreslagit riksdagen medgiva, att av de i statsrådsprotokollet omförmälda anslagsmedel för arbeten, med vilkas utförande anses böra tills vidare anstå, må för anläggande av ytterligare ett järnvägsspår mellan Aneby och Sandsjö användas ett belopp av 300,000 kronor.

Under erinran hurusom ifrågavarande byggnadsarbete är i det närmaste slutfört samt med framhållande tillika att med ifrågavarande anslag, 300,000 kronor, endast avses att möjliggöra ett återbetalande av ett lika stort belopp, som tidigare med riksdagens medgivande för nu ifrågavarande ändamål tagits i anspråk av medel, anvisade för dubbelspåret Ballingslöv—Hässleholm, får riksdagen anmäla, att riksdagen medgivit, att av de i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden den 7 januari 1922 omförmälda anslagsmedel för arbeten, med vilkas utförande anses böra tills vidare anstå, må för anläggande av *ytterligare ett järnvägsspår mellan Aneby och Sandsjö* användas ett belopp av 300,000 kronor.

15:o) Eders Kungl. Maj:t har vidare (punkt 14) föreslagit riksdagen medgiva, att av de i statsrådsprotokollet omförmälda anslagsmedel för arbeten, med vilkas utförande anses böra tills vidare anstå, må för anläggande av ytterligare ett järnvägsspår från Tranås till Aneby och från Sandsjö till Sävsjö användas ett belopp av 500,000 kronor.

På grund av den av departementschefen i ärendet lämnade utredningen, har riksdagen ansett sig böra bifalla förevarande förslag. Riksdagen får anmäla, att riksdagen medgivit, att av de i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden den 7 januari 1922 omförmälda anslagsmedel för arbeten, med vilkas utförande anses böra tills vidare anstå, må för anläggande av *ytterligare ett järnvägsspår från Tranås till Aneby och från Sandsjö till Sävsjö* användas ett belopp av 500,000 kronor.

16:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 15) föreslagit riksdagen medgiva, att av de i statsrådsprotokollet omförmälda anslagsmedel för arbeten, med vilkas utförande anses böra tills vidare anstå, må för elektriska belysningsanläggningar användas ett belopp av 100,000 kronor.

I likhet med departementschefen har riksdagen icke funnit anledning till erinran mot järnvägsstyrelsens i ärendet gjorda framställning; och får riksdagen alltså anmäla, att riksdagen medgivit, att av de i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden den 7 januari 1922 omförmälda

mälda anslagsmedel för arbeten, med vilkas utförande anses böra tills vidare anstå, må för *elektriska belysningsanläggningar* användas ett belopp av 100,000 kronor.

17:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 16) föreslagit riksdagen medgiva, att av de i statsrådsprotokollet omförmälda anslagsmedel för arbeten, med vilkas utförande anses böra tills vidare anstå, må för utförande av växel- och signalsäkerhetsanläggningar användas ett belopp av 125,000 kronor.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen, med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förevarande förslag, medgivit, att av de i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden den 7 januari 1922 omförmälda anslagsmedel för arbeten, med vilkas utförande anses böra tills vidare anstå, må för utförande av *växel- och signalsäkerhetsanläggningar* användas ett belopp av 125,000 kronor.

18:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 17) föreslagit riksdagen medgiva, att av de i statsrådsprotokollet omförmälda anslagsmedel för arbeten, med vilkas utförande anses böra tills vidare anstå, må för ordnande av brandväsendet vid statens järnvägar användas ett belopp av 25,000 kronor.

Under erinran, att Eders Kungl. Maj:ts nu förevarande förslag avser att bereda medel för utförande av vissa brandsäkerhetsanordningar inom statens järnvägar tillhöriga hotellbyggnader, vilka anordningars vidtagande beräknas bliva nödvändigt med hänsyn till ikraftträdandet av vissa i detta hänseende utfärdade nya allmänna författningsföreskrifter, får riksdagen anmäla, att riksdagen medgivit, att av de i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden den 7 januari 1922 omförmälda anslagsmedel för arbeten, med vilkas utförande anses böra tills vidare anstå, må för *ordnande av brandväsendet vid statens järnvägar* användas ett belopp av 25,000 kronor.

19:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 18) har riksdagen medgivit, att av de i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden den 7 januari 1922 omförmälda anslagsmedel för arbeten, med vilkas utförande anses böra tills vidare anstå, må såsom *dispositionsanslag för oförutsedda och mindre arbeten* användas ett belopp av 500,000 kronor.

20:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 19) att till fortsättning av statsbanan Sveg—Hede för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett reservationsanslag av 600,000 kronor.

Av järnvägsstyrelsen har framhållits, att under år 1923 arbetena å förutnämnda bana borde bedrivas i något större omfattning än som

hittills skett, vilket skulle medföra den fördelen att till samma bana kunde överflyttas en del arbetare från den närbelägna Sveg—Brunflo-banan, som då beräknas bliva färdigställd. Särskilt med hänsyn härtill har riksdagen, i likhet med departementschefen, funnit, att för den tid, varom nu är fråga, eller första halvåret 1923, det av järnvägsstyrelsen föreslagna beloppet, 600,000 kronor, böra för ändamålet beviljas. På detta sätt skulle befolkningens önskemål, att ifrågavarande år 1912 beslutade bana måtte redan inom den närmaste tiden åtminstone till en del sättas i trafik, kunna tillgodoses. Enligt järnvägsstyrelsens ovannämnda plan skulle nämligen rälsläggningen under innevarande år sannolikt kunna verkställas å linjen Sveg—Hån för att under år 1923 fortsättas fram till Hedeviken. Vid 1923 års utgång skulle alltså en sträcka av omkring 63 kilometer av den 73 kilometer långa banan kunna beräknas vara rälslagd.

I likhet med vad som tidigare ägt rum och nu av departementschefen tillstyrkts, torde ifrågavarande anslag böra utgå av andra statsinkomster än lånemedel.

Riksdagen anmäler alltså, att riksdagen må till fortsättning av *statsbanan Sveg—Hede* för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisat ett reservationsanslag av 600,000 kronor, att utgå av andra statsinkomster än lånemedel.

21:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 20) föreslagit riksdagen att för fortsättande av arbetena å inlandsbanan mellan Volgsjön och Gällivare för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett reservationsanslag av 1,500,000 kronor.

Riksdagen har ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förevarande förslag.

Såväl under nu förevarande punkt som i följande punkter under statens järnvägar och jämväl under statens vattenfallsverk, där förslag framställt om anvisande av nytt anslag, har förutsatts, att detta skulle utgå av lånemedel. Häremot har riksdagen intet att erinra.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen, med bifall till Eders Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda förslag, för fortsättande av arbetena å *inlandsbanan mellan Volgsjön och Gällivare* för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisat ett reservationsanslag av 1,500,000 kronor, att utgå av lånemedel;

22:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 21) att till fortsättning av statsbanan Forsmo—Hoting för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett reservationsanslag av 1,200,000 kronor.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förevarande förslag, har riksdagen till fortsättning av *statsbanan Forsmo—Hoting* för tiden 1 januari—30

juni 1923 anvisat ett reservationsanslag av 1,200,000 kronor, att utgå av lånemedel.

23:o) Eders Kungl. Maj:t har vidare föreslagit riksdagen (punkt 22) att till fortsättning av statsbanan Hällnäs—Stensele för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen till fortsättning av *statsbanan Hällnäs—Stensele* för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisat ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor, att utgå av lånemedel.

24:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 23) föreslagit riksdagen *dels* medgiva, att av de förut i stadsrådsprotokollet omförmälda anslagsmedel för arbeten, med vilkas utförande anses böra tills vidare anstå, må för införande av genomgående tryckluftbroms beträffande statens järnvägars rullande materiel användas ett belopp av 656,900 kronor; *dels ock* för samma ändamål för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett reservationsanslag av 1,343,100 kronor.

Med hänsyn till den i ärendet lämnade utredningen och de ytterligare upplysningar riksdagens vederbörande utskott under hand införskaffat, har riksdagen funnit att anslag med av Eders Kungl. Maj:t föreslaget belopp nu bör anvisas till fortsatt införande vid statens järnvägar av tryckluftbroms enligt Kunze-Knorrsystemet. Riksdagen vill framhålla, att ifrågavarande bromsapparater som ock de materialier av olika slag, som komma till användning vid tillverkningen av desamma, till allra största delen äro avsedda att framställas inom landet samt att alltså genom anvisande av ifrågavarande anslag sysselsättning kan beredas ett stort antal yrkeskunniga arbetare inom deras egna fack, samtidigt som goda utsikter synas föreligga för en tillfredsställande förräntning av det därvid utlagda kapitalet.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen *dels* medgivit, att av de förut i stadsrådsprotokollet över kommunikationsärenden den 7 januari 1922 omförmälda anslagsmedel för arbeten, med vilkas utförande anses böra tills vidare anstå, må för införande av *genomgående tryckluftbroms beträffande statens järnvägars rullande materiel* användas ett belopp av 656,900 kronor; *dels ock* för samma ändamål för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisat ett reservationsanslag av 1,343,100 kronor, att utgå av lånemedel.

25:o) Vidare har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen (punkt 24) att för gäldande av uppkommen merkostnad för anläggning av torvpulverfabrik vid Hästhagens mosse, 538,595 kronor 50 öre, må enligt i stadsrådsprotokollet angivna grunder tagas i anspråk statens järnvägars förlagsmedel.

Med hänsyn till föreliggande förhållanden har riksdagen ansett sig

böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag. Härmed har riksdagen dock icke intagit ställning till frågan om sättet för den slutliga avvecklingen i räkenskapshänseende av ifrågavarande från järnvägsdriften i övrigt fristående företag.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen medgivit, att för gäldande av uppkommen merkostnad för anläggning av *torvpulverfabrik vid Hästhagens mosse*, 538,595 kronor 50 öre, må enligt i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden den 7 januari 1922 angivna grunder tagas i anspråk statens järnvägars förlagsmedel.

Statens vattenfallsverk.

26:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 25) att för profilreglering av Göta älv mellan Trollhättan och Vargön för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett reservationsanslag av 400,000 kronor.

Vid behandlingen av de föreliggande äskandena om anslag till statens vattenfallsverk, har riksdagen, i likhet med vad som ovan påpekats beträffande ärendena under statens järnvägar, beaktat, hurusom de framkomna kraven om ytterligare medel för detta ändamål synas hava begränsats till att omfatta allenast vad som varit oundgängligen nödvändigt. Vad kraftverksbyggnaderna beträffar avse de i detta hänseende gjorda framställningarna endast att möjliggöra slutförandet av olika företag eller avvecklandet av tidigare igångsatta sådana, vilka icke utan vidare kunna avbrytas. Beträffande särskilt Lilla Edets fortsatta utbyggande har intet ytterligare anslag nu begärts för detta ändamål, utan har denna frågas avgörande gjorts beroende av huruvida arbetslöshetsmedel för ändamålet skulle kunna ställas till förfogande. Sin uppfattning härom har riksdagen i särskild skrivelse, nr 62, för Eders Kungl. Maj:t anmält.

Det för utförande av distributionsanläggningar äskade beloppet, 2,000,000 kronor, synes visserligen i och för sig betydande. Med hänsyn till vikten av att särskilt under nuvarande förhållanden i möjligaste mån kunna underlätta avsättningen av elektrisk kraft, har riksdagen emellertid, på sätt av det följande närmare framgår, ansett sig böra bevilja det begärda anslaget.

I avseende slutligen å nu förevarande punkt får riksdagen anföra, att riksdagen visserligen funnit den uppkomna merkostnaden för ifrågavarande profilreglering hög, men att riksdagen dock funnit sig böra bevilja, de för täckandet av densamma erforderliga medlen på av departementschefen föreslaget sätt.

Riksdagen, som i annat sammanhang anmäler sitt beslut beträffande gjord framställning om anvisande av anslag för ändamålet, 800,000 kro-

nor, å innevarande års tilläggsstat, får nu anmäla, att riksdagen för *profilreglering av Göta älv mellan Trollhättan och Vargön* för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisat ett reservationsanslag av 400,000 kronor, att utgå av lånemedel.

27:o) I särskild skrivelse (nr 62) har riksdagen för Eders Kungl. Maj:t tillkännagivit sin uppfattning av den av departementschefen (sid. 118—120 i statsrådsprotokollet) till behandling upptagna frågan om anslag till kraftstationen vid Lilla Edet.

28:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 27) föreslagit riksdagen att till slutförande av förberedande åtgärder för Vänerens reglering för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

Beträffande förevarande fråga har uti två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren (nr 62) och den andra inom andra kammaren (nr 179), hemställts, att riksdagen ville avslå det i statsverkspropositionen å riksstat för tiden 1 januari—30 juni 1923 begärda reservationsanslaget å 200,000 kronor till utförande av förberedande åtgärder för Vänerens reglering.

För utförande av förberedande åtgärder för Vänerens reglering hava hittills av riksdagen beviljats följande anslag:

	Riksstat	Tilläggsstat	Summa
För år 1918	—	100,000	100,000
› 1919	200,000	—	200,000
› 1920	200,000	—	200,000
› 1921	—	800,000	800,000
› 1922	250,000	—	250,000
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	Summa kronor —	—	1,550,000

I enlighet med vattenfallsstyrelsens förslag, äskas nu för ifrågavarande ändamål ytterligare 300,000 kronor å tilläggsstat för 1922 och 200,000 kronor å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Beträffande storhetsordningen av Vänerens reglering har upplysts, att det tilltänkta magasinets energimängd, beläget som det är c:a 45 m. över havet, representerar 800 milj. kwt., under det att den totala energiproduktionen från statens tre anläggningar i mellersta Sverige för närvarande utgör omkring 650 milj. kwt. pr år, och att hela landets totala energikonsumtion nu belöper på omkring 2,500 milj. kwt., varför sålunda Vänermagasinet utgör i det närmaste $\frac{1}{3}$ av landets totala årliga energiförbrukning. En reglering av Väneren anses därför komma att få en mycket stor betydelse för stora delar av landet för en rationell hushållning av tillgängliga krafttillgångar.

Kostnaderna för ifrågavarande undersökningar angåvos av vattenfallsstyrelsen i början av år 1918 till 400,000 kronor. Inberäknat nu äskade anslag, sammanlagt 500,000 kronor, skulle utgifterna i verkligheten komma att i runt tal uppgå till 2,000,000 kronor. Även med hänsyn tagen till den efter förstnämnda tidpunkt inträffade prisstegringen, har denna kostnadsökning synts riksdagen anmärkningsvärt hög. Riksdagen vill framhålla, hurusom den utredning, som vid beslutet om undersökningarnas igångsättande framlades för riksdagen, tydligen icke varit av sådan beskaffenhet, att på densamma kunnat med önskvärd grad av tillförlitlighet bedömas deras blivande omfattning.

I betraktande av den betydelse frågan om Vänerens reglering obestridligt äger för den framtida hushållningen med och tillvaratagandet av landets vattenkraftstillgångar, har riksdagen emellertid ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställningar om medels anvisande för ändamålet med sammanlagt ytterligare 500,000 kronor. Redan på grund av det framskridna stadium, vari utredningsarbetet för närvarande befinner sig, torde det för övrigt vara uteslutet att nu avbryta detsamma.

Icke heller synes det riksdagen lämpligt att, på sätt motionsvis föreslagits, bedriva arbetet i långsammare takt än vad i Eders Kungl. Maj:ts förslag avses. Utredningens stora omfattning synes tvärtom göra det önskvärt, att den så snabbt som möjligt slutföres. Genom ett dröjsmål härmed torde nämligen värdet av de utförda undersökningarna kunna äventyras, i det desamma i viss mån bliva föråldrade.

I avseende å förevarande motionsvis gjorda framställning får riksdagen i övrigt anföra följande:

Motionärerna framhålla, att det vore ägnat att föranleda tvekan, då vattenfallsstyrelsen meddelade, att styrelsen efter förbrukning av de ovan anförda anslagen, funne den hittills funna *grunden* för skadeberäkningarna icke kunna vidare följas, utan att styrelsen uppdragit åt framstående fackmän att uppgöra nya grunder för skadeberäkningarna.

Enligt vad vederbörande utskott härom inhämtat, har vattenfallsstyrelsen hittills låtit utföra avvägning och kartläggning av den mark, som kan komma att beröras av regleringen, varjämte undersökning och fastställande av markens värde oberoende av vattenståndsförhållandena ägt rum utmed större delen av sjöns stränder. Dessa i terrängen utförda arbeten äro fullt oberoende av de grunder för beräkning av ersättningarna, vartill vattenfallsstyrelsen låtit utarbeta förslag. På grund av företagets omfattning och de för Väneren säregna vattenståndsvariationerna, som hava en mångårig periodicitet, äro nämligen de hittills vid andra reglerings-

företag brukliga normerna för bestämning av de nuvarande och de blivande vattenståndsförhållandenas inverkan på markens värde och avkastning icke tillfredsställande. De sålunda upprättade nya normerna för skadeberäkningarna komma att tillämpas vid det inarbetade, som vidtager efter det arbetet å marken är avslutat. Något dubbelarbete skulle sålunda ej uppstå genom att grunderna för skadeberäkningarna fixeras först sedan större delen av utarbetena hunnit utföras.

Motionärerna hava vidare anfört, att frågan om Vänerns reglering sannolikt kommit i annat läge, *dels* genom återköpet av kraft från Trollhättans elektriska aktiebolag, *dels* genom färdigställande av förbindelse-linjen Älfkarleby—Trollhättan och fullbordandet av Motala kraftverk, samt *dels* slutligen därigenom, att Kungl. Maj:t, utan att vattenfallsstyrelsen ansett kraftbehovet därtill föranleda, med hänsyn till arbetslösheten föreslagit fullföljandet av kraftbygget vid Lilla Edet. Av en redogörelse, härom, som lämnats inför vederbörande utskott, har framgått, att av de orsaker motionärerna anfört samt på grund av den allmänna depressionen krafttillgången för de närmaste åren bliver större än kraftbehovet för kvalificerade ändamål, men att det icke är möjligt att för en lång följd av år med någon större säkerhet beräkna det blivande kraftbehovet. Då det, enligt vad riksdagen erfarit, sannolikt kommer att taga en tid av minst 7 år, innan Vänerns reglering kan väntas bliva färdig, vilken förhållandevis långa tidsrymd måste beräknas åtgå *dels* för färdigställande av samtliga beräkningar, som skola bifogas ansökningshandlingen till domstolen, *dels* för vederbörande vattendomstols rättsliga behandling av målet, och *dels* slutligen för utförande av själva regleringsdammen med tillhörande upprensningar vid Vänerns utlopp, skulle sålunda någon reglering av vattenavtappningen från sjön icke kunna äga rum förrän tidigast år 1929. Då ifrågavarande regleringsföretag på sätt ovan framhållits, synes komma att få en mycket stor betydelse för en rationell hushållning med vattenkrafttillgångarna i stora delar av landet, synes det även ur denna synpunkt riksdagen välbetänt att icke avbryta de snart färdiga undersökningarna å marken samt de skadeberäkningar, som måste föreligga för att frågan skall kunna underkastas rättslig behandling.

Riksdagen förutsätter i likhet med departementschefen, att preliminära planer och kostnadsberäkningar beträffande regleringsföretaget framläggas för statsmakternas prövning, innan ansökan hos vederbörande vattendomstol göres om tillstånd till regleringens genomförande.

Riksdagen, som i annat sammanhang anmäler sitt beslut beträffande anslag å tilläggsstat, får nu anmäla, att riksdagen med bifall till Eders

Kungl. Maj:ts förslag och avslag å ovanberörda motioner till slutförande av *förberedande åtgärder för Vänerens reglering* för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisat ett reservationsanslag av 200,000 kronor, att utgå av lånemedel.

29:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 27) föreslagit riksdagen medgiva att det för avslutande av räkenskaperna för den första utbyggnaden av kraftstationen vid Porjus erforderliga belopp må disponeras av de utav riksdagen hittills beviljade medel till den andra utbyggnaden av samma kraftstation.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen medgivit att det för avslutandet av räkenskaperna för den första utbyggnaden av *kraftstationen vid Porjus* erforderliga beloppet må disponeras av de utav riksdagen hittills beviljade medel till den andra utbyggnaden av samma kraftstation.

30:o) Eders Kungl. Maj:t har förelagit riksdagen (punkt 28) att för fortsatt underhåll av de vid Harsprånget utförda anläggningar och byggnader m. m. för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett reservationsanslag av 50,000 kronor.

Vattenfallsstyrelsen har hemställt, att Eders Kungl. Maj:t måtte hos riksdagen begära, att därest riksdagen funne, att arbetena å Harsprångets kraftverksbyggnad borde avbrytas, sedan de hittills beviljade anslagen blivit däri nedlagda, riksdagen måtte besluta, dels att för inlösen av egna hem och handelslokaler, som uppförts å av vattenfallsstyrelsen upplåtna tomter, anvisa ett reservationsanslag å tilläggsstat för år 1922 av 510,000 kronor, dels att för fortsatt underhåll av de vid Harsprånget utförda anläggningar och byggnader m. m. anslå 100,000 kronor å riksstaten för det första halvåret 1923. Sistnämnda belopp har styrelsen sedermera ansett kunna nedsättas till 50,000 kronor.

Av Eders Kungl. Maj:t har för ändamålet äskats dels å tilläggsstat för innevarande år förstnämnda belopp, 510,000 kronor, dels ock å halvårsstaten sist angivna summa 50,000 kronor.

Ett avbrott av arbetena å Harsprångets kraftstation förutsattes redan vid 1921 års riksdag såsom sannolikt. Riksdagen har nu ansett, att desamma tillsvidare böra nedläggas.

Likaledes har riksdagen, även om de avvecklingskostnader, som äro förbundna med avbrytandet av arbetena och till vilkas täckande anslag nu äskats, synts riksdagen oväntat höga, likaledes ansett, att ifrågovarande anslagsbelopp nu böra ställas till Eders Kungl. Maj:ts förfogande. Riksdagen, som i annat sammanhang anmäler sitt beslut om anvisande av ett belopp av 510,000 kronor å årets tilläggsstat, får nu anmäla, att riksdagen för fortsatt underhåll av de vid *Harsprånget* utförda anlägg-

ningar och byggnader m. m. för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisat ett reservationsanslag av 50,000 kronor, att utgå av lånemedel.

31:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 29) att för fortsättande av arbetena för reglering av Suorvasjöarna för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor.

Vattenfallsstyrelsen har hemställt, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för reglering av Suorvasjöarna bevilja 2,000,000 kronor å tilläggsstat för år 1922 och 1,000,000 kronor å riksstaten för första halvåret 1923.

Departementschefen har ansett sig kunna förorda, att en nedsättning med 500,000 kronor äger rum av det på tilläggsstat äskade anslagsbeloppet, vilket ansetts kunna ske utan någon avsevärd förskjutning av arbetsplanen.

Med hänsyn till den i statsverkspropositionen lämnade utförliga motiveringen för slutförandet av ifrågavarande anläggning vid Suorvasjöarna, har riksdagen ansett sig böra ställa medel för ändamålet till förfogande i den omfattning departementschefen förordat.

Riksdagen, som i annat sammanhang anmäler sitt beslut om anvisande av ett anslag på 1,500,000 kronor på tilläggsstat, får nu anmäla, att riksdagen för fortsättande av arbetena för *reglering av Suorvasjöarna* för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisat ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor, att utgå av lånemedel.

32:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 30) har riksdagen för utförande av *distributionsanläggningar* och därmed sammanhängande arbeten för statens kraftverk för tiden 1 januari—30 juni 1923 beviljat ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor, att utgå av lånemedel.

33:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 31) att för inventarier för statens vattenfallsverk för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

Till inventarier för statens vattenfallsverk, inberäknat vad som tidigare anvisats eller avsatts för de skilda kanal- och kraftverken, har riksdagen hittills beviljat tillhoppa 6,535,000 kronor. Härav anvisades, i enlighet med av vattenfallsstyrelsen i skrivelse den 29 september 1920 gjord framställning, tillhoppa 1,500,000 kronor av 1921 års riksdag, därav 700,000 kronor å tilläggsstat för samma år.

Eders Kungl. Maj:t har nu framställt förslag om, att till inventarier för statens vattenfallsverk måtte anvisas dels 500,000 kronor på tilläggsstat för år 1922, dels ock 100,000 kronor för första halvåret 1923.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förevarande förslag har riksdagen, beträffande första halvåret 1923, till *inventarier för statens vattenfallsverk* för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisat ett reservationsanslag av 100,000 kronor, att utgå av lånemedel.

Stockholm den 24 maj 1922.

Med undersåtlig vördnad.
